

ODRŽAVANJE ROČIŠTA ZA IZJAŠNJAVANJE O ODBACIVANJU TUŽBE BEZ IZUZETKA (ČL. 294. ZPP)

KAKO JE ZAKONOM UTVRĐENA OBAVEZA PRVOSTEPENOG SUDA DA BEZ IZUZETKA ODRŽI ROČIŠTE NA KOME BI TUŽIOCU BILO OMOGUĆENO DA SE IZJASNI O ODBACIVANJU TUŽBE NEZAVISNO OD KONAČNOG ISHODA, USKRAĆIVANJEM OVOG IZJAŠNJAVANJA, KOJI PROPUST NIJE OTKLONJEN NI U ŽALBENOM POSTUPKU, POVREĐENO JE NJEGOVO PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE.

Ustavni sud, Veliko veće u sastavu: predsednik Suda Vesna Ilić Prelić, predsednik Veća, i sudije Bratislav Đokić, dr Milan Škulić, Snežana Marković, dr Dragana Kolarić, dr Jovan Ćirić, dr Milan Marković i dr Tamaš Korhec (Korhecz Tamás), članovi Veća, u postupku po ustavnoj žalbi G. S. iz Beograda, na osnovu člana 167. stav 4. u vezi sa članom 170. Ustava Republike Srbije, na sednici Veća održanoj 24. maja 2018. godine, doneo je

Odluku broj UŽ-9404/2016

1. Usvaja se ustavna žalba G. S. i utvrđuje da je rešenjem Apelacionog suda u Beogradu Gž1. 231/16 od 7. oktobra 2016. godine povređeno pravo podnosioca ustavne žalbe na pravično suđenje, iz člana 32. stav 1. Ustava Republike Srbije.
2. Poništava se rešenje Apelacionog suda u Beogradu Gž1. 231/16 od 7. oktobra 2016. godine i određuje da nadležni sud donese novu odluku o žalbi podnosioca ustavne žalbe izjavljenoj protiv rešenja Višeg suda u Beogradu P1. 252/15 od 22. decembra 2015. godine.

O b r a z l o ž e n j e

1. G. S. iz Beograda podneo je Ustavnom sudu, 13. decembra 2016. godine, preko punomoćnika A. R, advokata iz Beograda, ustavnu žalbu protiv akta Apelacionog suda u Beogradu navedenog u izreci, zbog povrede prava na pravično suđenje iz člana 32. stav 1. Ustava Republike Srbije.

Podnosilac ustavne žalbe ističe da mu je označeno pravo povređeno zbog toga što drugostepeni sud nije otklonio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 374. stav 2. Zakona o parničnom postupku, koja se, po njegovom shvatanju, ogleda u tome što prvostepeni sud pre donošenja rešenja o odbacivanju tužbe, nije održao ročište iz člana 294. stav 2. pomenutog zakona na kome bi mu bilo omogućeno da se izjasni o odbacivanju tužbe. Po mišljenju podnosioca, opisanim postupanjem uskraćeno mu je pravo da raspravlja pred sudom. Predlaže da Ustavni sud utvrdi povredu prava i poništi osporeni akt.

2. Saglasno odredbi člana 170. Ustava Republike Srbije, kojom je ustavna žalba ustanovljena kao posebno i izuzetno pravno sredstvo za zaštitu Ustavom zajemčenih prava i sloboda, ustavna žalba se može izjaviti jedino protiv pojedinačnog akta ili radnje kojima je odlučivano o pravima i obavezama podnosioca ustavne žalbe, pošto samo takvim aktom ili radnjom podnosiocu može biti povređeno ili uskraćeno neko od Ustavom zajemčenih prava i sloboda.

3. Ustavni sud je, u sprovedenom prethodnom postupku, uvidom u spise predmeta Višeg suda u Beogradu Gž1. 231/16 od 7. oktobra 2016. godine i svoju bazu podataka, utvrdio sledeće činjenice i okolnosti od značaja za rešavanje:

3.1. Činjenice i okolnosti vezane za postupak sprovođenja Javnog konkursa za imenovanje direktora i zamenika direktora Direktorata

Upravni odbor Direktorata civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije (u daljem tekstu: Direktorat) doneo je 25. jula 2013. godine Odluku broj 1/0-01-0002/2003-0004 o sprovođenju javnog konkursa za imenovanje direktora i zamenika direktora Direktorata.

Upravni odbor Direktorata oglasio je 31. jula 2013. godine Javni konkurs za imenovanje direktora i zamenika direktora Direktorata i podnosilac ustavne žalbe je na isti podneo prijavu.

Rešenjem Vlade broj 119-7620/2015 od 10. jula 2015. godine za v.d. zamenika direktora Direktorata civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije, najduže na šest meseci, imenovan je O. P.

Upravni odbor Direktorata doneo je 24. decembra 2015. godine Odluku broj 1/0-01-0006/2015-0002 o stavljanju van snage dela Odluke o sprovođenju Javnog konkursa za imenovanje direktora i zamenika direktora Direktorata od 25. jula 2013. godine, koji se odnosi na sprovođenje Javnog konkursa za imenovanje zamenika direktora i Javni konkurs za imenovanje zamenika direktora.

Ustavni sud je Rešenjem Už-755/2016 od 6. juna 2017. godine odbacio ustavnu žalbu G. S. (ovde podnosioca ustavne žalbe) izjavljenu protiv Odluke Direktorata broj 1/0-01-0006/2015-0002 od 24. decembra 2015. godine kojom je stavljena van snage Odluka od 25. jula 2013. godine u delu koji se odnosi na sprovođenje Javnog konkursa za imenovanje zamenika direktora i Javni konkurs za imenovanje zamenika direktora.

3.2. Činjenice i okolnosti vezane za parnični postupak koji je prethodio ustavnosudskom

Protiv rešenja Vlade broj 119-7620/2015 od 10. jula 2015. godine o imenovanju v.d. zamenika direktora Direktorata, podnosilac ustavne žalbe

podneo je 18. septembra 2015. godine tužbu Upravnom sudu u kojoj je kao tuženu označio Vladu i opredelio v rednost predmeta spora na iznos od 10.000 dinara.

Upravni sud se rešenjem U. 13340/15 od 15. oktobra 2015. godine oglasio stvarno nenadležnim i po pravnosnažnosti rešenja, spise ustupio Višem sudu u Beogradu.

Na osnovu člana 80. stav 5. Zakona o parničnom postupku, Viši sud u Beogradu je rešenjem P1. 252/15 od 22. decembra 2015. godine odba cio tužbu ovde podnosioca ustavne žalbe, nalazeći da ima neotklonjiv nedostatak s obzirom na činjenicu da je podneta preko punomoćnika iz reda advokata, a koji se ogleda u tome što je kao tužena označena Vlada, koja ne može biti stranka u postupku u smislu člana 74. stav 1. pomenutog zakona.

Protiv navedenog rešenja podnosilac je izjavio žalbu iz svih zakonom propisanih razloga.

Prihvatajući u svemu razloge nižestepenog suda, Apelacioni sud u Beogradu je osporenim rešenjem Gž1. 231/16 od 7. oktobra 2016. godine odbio žalbu podnosioca i potvrdio pobijano rešenje Višeg suda u Beogradu.

4. Odredbom člana 32. stav 1. Ustava, na čiju povredu ukazuje podnosilac, utvrđeno je svako ima pravo da nezavisan, nepristrasan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i o optužbama protiv njega.

Odredbama Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS", br. 72/11, 49/13-Odluka US, 74/13-Odluka US i 55/14) propisano je: da će po pravnosnažnosti rešenja kojim se oglasio nenadležnim (čl. 17. i 19.), sud ustupiti predmet nadležnom sudu i da će sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom nastaviti postupak kao da je kod njega bio pokrenut (član 20. st. 1. i 3.); da kad sud utvrdi da lice koje se pojavljuje kao stranka ne može da bude stranka u postupku, a taj nedostatak može da se otkloni, pozvaće tužioca da otkloni nedostatak i da će sud da odredi rok za otklanjanje nedostataka iz st. 1. i 2. ovog člana, pod uslovima propisanim odredbama člana 101. ovog zakona (član 80. st. 1. i 3.); da ako je podnesak nerazumljiv ili nepotpun (član 98. stav 3.), sud će stranci koja nema punomoćnika da vrati podnesak radi ispravke, osim ako zakonom nije drugačije propisano i da ako je podnesak, koji je u ime stranke podneo punomoćnik, odnosno javni pravobranilac ili javni tužilac nerazumljiv ili nepotpun, sud će da ga odbaci (član 101. st. 1. i 5.); da ako utvrdi da je tužba nerazumljiva ili nepotpuna ili da postoje nedostaci koji se tiču sposobnosti tužioca ili tuženog da budu stranke u parnici ili nedostaci u pogledu zakonskog zastupanja stranke ili nedostaci koji se odnose na

ovlašćenje zastupnika da pokrene parnicu ako je takvo ovlašćenje potrebno, sud će radi otklanjanja ovih nedostataka da preduzme potrebne mere propisane u ovom zakonu (čl. 80. i 101.) (član 293.); da sud po prethodnom ispitivanju tužbe donosi rešenje kojim se tužba odbacuje ako utvrdi da je tužba nerazumljiva ili nepotpuna (član 294. stav 1. tačka 7)); da je pre donošenja rešenja o odbacivanju tužbe iz razloga propisanih u stavu 1. ovog člana, sud dužan da održi ročište na kome će tužiocu omogućiti da se izjasni o odbacivanju tužbe (član 294. stav 2.); da bitna povreda odredaba parničnog postupka postoji ako sud u toku postupka nije primenio ili je nepravilno primenio odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo da bude od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude (član 374. stav 1.); da bitna povreda odredaba parničnog postupka uvek postoji ako stranci nezakonitim postupanjem, a naročito propuštanjem dostavljanja, nije data mogućnost da raspravlja pred sudom (član 374. stav 2. tačka 7)); da drugostepeni sud ispituje prvostepenu presudu u onom delu u kome se pobija žalbom, a ako se iz žalbe ne vidi u kom se delu presuda pobija, drugostepeni sud će da zaključi da se presuda pobija u delu u kome stranka nije uspela u parnici i da drugostepeni sud ispituje prvostepenu presudu u granicama razloga navedenih u žalbi, pazeći po službenoj dužnosti na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 374. stav 2. tač. 1) do 3), 5), 7), i 9), kao i na pravilnu primenu materijalnog prava (član 386. st. 1. i 3.); da se u postupku po žalbi protiv rešenja shodno primenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na žalbu protiv presude, osim odredbe člana 383. stav 4. ovog zakona, ukoliko ovim zakonom nije drugačije propisano (član 402.).

5. Polazeći od toga da podnosilac smatra da mu je pravo na pravično suđenje povređeno zbog toga što u žalbenom postupku nije otklonjen a bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 374. stav 2. tačka 7) Zakona o parničnom postupku, koja se, po mišljenju podnosioca, ogleda u tome što prvostepeni sud pre donošenja rešenja o odbacivanju njegove tužbe, nije održao ročište iz člana 294. stav 2. pomenutog zakona, Ustavni sud, pre svega, podseća da se u slučaju pomenute bitne povrede radi o povredi načela obostranog saslušanja stranaka tj. načela kontradiktornosti, o čemu se Ustavni sud izjasnio u Odluci UŽ-3532/2014 od 25. februara 2016. godine, ističući da se suština pomenutog načela ogleda u tome da se strankama sa suprotnim interesima jemči pravo na izjašnjenje o parničnim radnjama koje preduzima njen protivnik. Dakle, reč je o dužnosti suda da svakoj od stranaka omogući da se izjasni o zahtevima, navodima i dokazima suprotne strane tj. da omogući stranci u postupku da iznese svoje sredstvo odbrane povodom sredstva koje je upotrebila i iznela suprotna strana. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP), načelo kontradiktornosti je povezano sa pravom na jednakost oružja kao elementom prava na pravično suđenje, i ono podrazumeva pravo stranaka da pod istim uslovima znaju i iznose komentare na navode ili dokazni materijal koji ulaže druga strana, na koji način se ostvaruje načelo ravnopravnosti stranaka u postupku.

S druge strane, prema praksi ESLJP, pravom na pravično suđenje, jemči se i pravo na javnu raspravu, s tim što obaveza održavanja javne rasprave nije apsolutna npr. u situaciji kada se zbog okolnosti konkretnog slučaja ne pokreću nikakva činjenična ili pravna pitanja o kojima sud ne bi mogao da odluči na osnovu spisa predmeta i podnesaka stranaka ili kada se stranka tog prava odrekne. ESLJP je, odlučujući o primenjivosti garancija sadržanih u pravu na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u predmetu Motion Pictures Guarantors Ltd protiv Srbije, presudom 28353/06 od 8. juna 2010, utvrdio povredu navedenog prava u postupku koji se vodio povodom predloga za vraćanje u pređašnje stanje zbog toga po predlogu podnosioca predstavke nije održano " usmeno saslušanje" tj. ročište povodom podnetog predloga, iako je po nalaženju ESLJP, odlučivanje o predlogu zahtevalo utvrđivanje određenih činjenica, za koji slučaj je odredba tada važećeg procesnog zakona predviđala zakazivanje ročišta.

S obzirom na razloge i navode istaknute u ustavnoj žalbi, Ustavni sud, sledeći praksu ESLJP, smatra da je u konkretnom slučaju ustavnu žalbu potrebno razmotriti s aspekta povrede prava na javnu raspravu kao elementa prava na pravično suđenje. S tim u vezi, Ustavni sud konstatuje da za razliku od slučaja koji je razmatrao ESLJP, u kome zakazivanje ročišta povodom predloga za vraćanje u pređašnje stanje nije bilo obavezno, već samo onda kada parnični sud nađe da je radi pravilnog utvrđivanja činjenica potrebno da se izvedu dokazi, u konkretnom slučaju, odredba člana 294. stav 2. Zakona o parničnom postupku obavezuje sud da pre nameravanog odbacivanja tužbe prethodno održi ročište na kome će tužiocu dati mogućnost da se izjasni o odbacivanju tužbe. Polazeći od zakonom utvrđene obaveze prvostepenog suda da bez izuzetka održi ročište na kome bi tužiocu bilo omogućeno da se izjasni o odbacivanju tužbe, a posebno imajući u vidu se Upravni sud prethodno oglasio nenadležnim za postupanje po podnosiocевой tužbi u kojoj je, saglasno Zakonu o upravnim sporovima, kao tuženi označen donosilac osporenog akta, Ustavni sud nalazi da je podnosiocu ustavne žalbe uskraćivanjem prava da se, nezavisno od konačnog ishoda, neposredno na ročištu izjasni o nameravanom odbacivanju tužbe, a koji propust nije otklonjen u žalbenom postupku, povređeno pravo na pravično suđenje. Ustavni sud ističe da istu ocenu povodom identične činjenične i pravne situacije izneo i u Odluci UŽ-7671/2014 od 11. maja 2017. godine (videti na: www.ustavni.sud.rs).

S obzirom na navedeno, Ustavni sud je utvrdio da je osporenim rešenjem Apelacionog suda u Beogradu GŽ1. 231/16 od 7. oktobra 2016. godine podnosiocu ustavne žalbe povređeno pravo na pravično suđenje zajemčeno članom 32. stav 1. Ustava, te je, saglasno odredbi člana 89. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu ("Službeni glasnik RS", br. 109/07, 99/11, 18/13 -Odluka US, 43/15-dr. zakon i 103/15), ustavnu žalbu u ovom delu usvojio i odlučio kao u tački 1. izreke.

6. Ustavni sud je ocenio da se štetne posledice učinjene povrede prava mogu ukloniti jedino poništajem osporenog drugostepenog akta i određivanjem da u ponovnom postupku nadležni sud ponovo odluči o podnosiočevoj žalbi izjavljenoj protiv osporenog prvostepenog akta pa je, saglasno odredbi člana 89. stav 2. Zakona, odlučio kao u tački 2. izreke.

7. S obzirom na sve navedeno, Ustavni sud je, na osnovu odredaba člana 42a stav 1. tačka 5) i člana 45. tačka 9) Zakona o Ustavnom sudu, doneo Odluku kao u izreci.

PREDSIEDNIK VEĆA
Vesna Ilić Prelić, s.r.